

QARAQALPAQ KOMPOZITORI BAXADIR ALLANIYAZOV

Ilimiy basshi: Kamalova G.M.

Xojabaeva Mavlyuda

Ózbekstan mámleketlik konservatoriyası

Nókis filialı “Ulıwma kásiplik hám

social gumanitar pánleri” kafedrası

“Muzikatanıw” bólimi 2-kurs student

Annotaciya: Bul maqalada B.Allaniyazovtıń ómir dóretiwshiligi hám jazǵan shıǵarmaları, olardıń qısqasha talıqlanıwı haqqında sóz etilgen.

Tayanış sózler: Kompozitor, shıǵarma, muzıka, rubap, simfoniyalıq poema.

Аннотация: В Данной статье описывается о жизни и творчестве Б.Алланиязова и его произведения, а также краткое анализирование его произведении.

Ключевые слова: Композитор, произведение, музыка, рубап, симфоническая поэма.

Taxtakópir rayonında kóplegen ulamalar, danıshpanlar, belgili shayır hám kompozitorlar dúnyaǵa kelgen misalı Kúnxoja I.Yusupov N.Muxammeddinov I.Berdibekov sózge jan, sazǵa ziyban beretuǵın kásip iyesi, kompozitor degenindey Allaniyazov Bahadir Qutlımuratovich 1973-jılı 28-martta Taxtakópir rayonında tuwılǵan.

“Bolar bala bes jasınnan belgili” degenindey ol jaslıǵınan muzıka álemine qádem qoyǵan. Kishkene Bahadirdiń muzıkaǵa qızıǵıwına ákesi sebepshi boladı. Yaǵniy onıń úyinde tez-tezden ákesiniń dosları, sázendeler jıynalıp birgelikte saz shertip qosıq aytatın bolǵan hám bunı esitken Bahadir olardıń qasına kelip otırıp, qaraqalpaq xalıq namaların tıńlaytın edi. Sol waqıtlardan baslap onda muzıkaǵa degen qızıǵıwshılıq oyana baslaydı. Balasınıń qızıǵıwshılıǵın sezgen ákesi perzentin 1983-jılı 2-sanlı balalar muzıka mektebine beredi. Bul dárgayda kishkene Bahadir rubap saz áspabı boyınsha R.Qallendaevna klasında oqıy baslaydı. Muzıka mektebin tabıslı tamamlap bolıp bolajaq kompozitor Japaq Shamuratov atındaǵı uchelishede muzıka teoriyası bóliminde garmoniya boyınsha K.Ótegenovten, polifoniyadan D.Jañabaevadan, Ğ.Demesinovtan, A.Malikovtan sabaq aladı.

B.Allaniyazov bul jerdi pitkerip Taxtakópir rayonındaǵı muzıka mektebinde 3 jıl dawamında jumıs isleydi keyin ala 1995 jılı Nókistegi Mádeniyat úyindegi

ansamblde jumıs alıp baradı, al 1997 jılı 2-sanlı balalar muzika mektebinde 1998-jılı Japaq Shamuratov atındaǵı uchelishede muzika teoriyasınan muǵallım bolıp isleydi. 2000-jılı Ózbekstan mámleketlik konservatoriyasınıń kompozitorlıq bólimine oqıwǵa qabıllanadı.

Bul jerde F.Alimov klasında sabaq aladı hám 2007 jılı sol jóneliste magistaturanı tamamlaydı. Magistatura basqışında ustazı M.Bafoev magistaturanı pitkerip bir qansha shıǵarmalar jaza baslaydı; Olarǵa “Berdaq simfoniyası”, “Qaraqalpaq koncertı” tarlı kvartet ushın “Syuita” J.Xojaniyazovtıń “Qońsınıń qızı” shıǵarması tiykarında muzikalıq drama B.Nadirovtıń qosıqları tiykarında kompozitor vokal toplamı, estrada jónelisine P.Bekmanov qosıǵına “Jaslıǵımdı esletpe maǵan”, “Yar saǵınıshı”, “Nawrız seyili”, “Gúldey gúl júzli yarım”, “Gúldana”, “Ana jer”, “Janım dedim”, “Qurılısshi aǵalarım” h.t.b lar kiredi. Bul qosıqları házirde bayramlarda hám tańlawlarda atqarılıp kelmekte.

Baxadir Allaniyazov islegen miynetlerine jarasa 2016-jılı “Jalǵızsan sen muqqades Watan” respublika kórik tańlawında jetik dárejede dóretken shıǵarması ushın 2- dárejeli diplom menen sıylıqlanadı. 2019-jılı bolsa Moskva qalasında ótkerilgen **“GRANT MUSIC ATR VI XALIQ ARALIQ”** kompozitorlıq tańlawında sıylı 1-orındı iyeleydi. Jánede 2019-jılı mart ayında **“GOLDEN TIME LONDON 9”** xalıqara kompozitor tańlawında estrada qosıqları menen qatnasıp 1-dárejeli diplomın alıwǵa miyassar boladı. 2019-jılı **“ILHOM”** jámiyet fondı tiykarında mektepke shekemgi tálim jámiyeti ushın qosıqlar respublika tańlawında 2-dárejeli diplom menen sıylıqlanadı. Muzıka tarawına qosqan úlesi ushın Ózbekstan Respublikası Prezidenti atınan “Miyetke haq tólewdiń eń kem muǵdarındaǵı 50 barabar pul sıylıǵı” menen sıylıqlanadı. 2019-jılı Ózbekstan kompozitorları ham bastakorları jamáati tárepinen “2019 jıldıń jas kompozitorı” sertifikatı menen sıylıqlanadı. Kompozitordıń 2023-jılı Qaraqalpaq kompozitorlarınıń orkestr ushın shıǵarmaları atlı kitabı oqıw qollanbası baspadan shıqtı. Házirgi kúnde kompozitor Ózbekstan Mámleketlik konservatoriyası Nókis filialı “Ulıwma kásiplik hám social gumanitar pánler” kafedrası “Muzıkatanıw” qanigeliginde jaslar menen tálim tárbiya islerin alıp barıwda, olardı kámil insan bolıp jetilistiriwde óz úlesin qosıp kelmekte.

"БЕРДАХ"
(симфонический поэма)
Б. Алланьязов

Moderato $\text{♩} = 68$ Poco stringendo I

“Berdaq” simfoniya lıq poemasınıń bunday atalıwınıń sebebi Berdaq Ğarǵabay ulınıń ómirine baylanıslı. Bul shıǵarmada Berdaqtıń ómir dóretiwshiligi 3 dáwirge bólip alınǵan 1-balalıq dáwiri, 2-jaslıq dáwiri, 3-kekselik dáwirlerin óz ishine alǵan.

“Berdaq” simfoniya lıq poemasınıń kirisiw bólimi shayırdıń Aral boylarında jasaǵanlıǵın hám Aral teńiziniń búgingi kúndegi jaǵdayınan ótmishke qayıw proceslerin orkestr menen bayan etiwge háreket etken. Kompozitor bul shıǵarmanı 2005-jılı konservatoriyada oqıp júrgen waqtında jazıp, ustazı Avaz Mansurov penen birgelikte jumıs alıp barǵan. Shıǵarmanıń teması kirisiw bólimi menen baslanıp onda tiykarǵı tema berilgen.

Simfoniya lıq poema do major tonallıǵında, akkordlı garmoniya lıq fakturada, moderato tempinde *mp* menen baslanıp, 4/4 razmerinde, 13 takt gaboy, tuba hám tarlı ásbaplar kirisiw bólimin atqaradı. Keyin ala Aral teńiziniń házirgi waqtınan aldınǵı waqtına shekemgi aralıq súwretlenedi. Keyingi bólim skripka 1-shi hám 2-shi bólimde qumlardıń samalda ushıwı, 17 takt suwdıń aǵıwı hám sıdırlawı arfa ásbabı menen atqarıladı. Keyinge 14 takt bolıp suwdıń jaǵalarında ushıp júrgen shaǵalalardıń kórinisin demli ásbaplarda atqaradı. Keyin ala urma saz ásbaplarda Qaraqalpaq xalıq naması “Mıń tumen” naması menen baslanadı hám bul shıǵarma úsh bólimli formada jazılǵan. Bul shıǵarmada qaraqalpaq milliy koloriti joqarı dárejede súwretlengen.

Paydalanılǵan ádebiyatlar

1. Charshemov J. Problems of Using Karakalpak Folklore in Composers //Vital Annex: International Journal of Novel Research in Advanced Sciences. – 2023. – T. 2. – №. 3. – С. 270-273.

2. Charshemov J. A REVIEW OF MARKABAY JIEMURATOV'S WORK //Modern Science and Research. – 2023. – Т. 2. – №. 10. – С. 818-821.
3. Niyazbaeva A., Kamalova G. ÓZBEKISTON XALQ BAXSHISI QALLIEV TENELBAY GENJEBAEVICH IJODI //Общественные науки в современном мире: теоретические и практические исследования. – 2023. – Т. 2. – №. 7. – С. 22-24.
4. Begis P., Kamalova G. M. SÓNBS JULDIZ //ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ. – 2023. – Т. 32. – №. 2. – С. 55-59.
5. Aysawle J., Kamalova G. M. SAHRA BÚLBÚLI ROZA QUTEKEEVA //ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ. – 2023. – Т. 32. – №. 2. – С. 60-66.
6. Dauletbaeva G., Kamalova G. A SHINING STAR //Modern Science and Research. – 2023. – Т. 2. – №. 10. – С. 880-884.
7. Segizbaeva G., Kamalova G. M. DEVELOPMENT OF THE ORCHESTRA OF MUSICAL INSTRUMENTS IN KARAKALPAKSTAN //Modern Science and Research. – 2023. – Т. 2. – №. 10. – С. 875-879.
8. Niyazbaeva A. J., Kamalova G. M. CHANQOVUZ MUSIQA ASBOBI VA UNING TURLARI //Journal of Integrated Education and Research. – 2023. – Т. 2. – №. 1. – С. 26-30.
9. Kamalova G. M. et al. QARAQALPAQTIN BAY MIYRASI //ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ. – 2023. – Т. 32. – №. 2. – С. 52-54.
10. Kamalova G. M., Akhmetovna M. A. QOBIZ HÁM JIRAWSHILIQ DÁSTÚRLERIN SAQLAW //Лучшие интеллектуальные исследования. – 2023. – Т. 9. – №. 1. – С. 123-126.
11. Kamalova G., Akhmetovna M. A. THE LEGACY THAT HAS COME DOWN TO US AS “JETI ASIRIM” //Лучшие интеллектуальные исследования. – 2023. – Т. 9. – №. 1. – С. 117-122.
12. Kamalova G. M. et al. ÓZBEKSTAN XALIQ BAQSISI ĠAYRATDIN ÓTEMURATOV //TADQIQOTLAR. – 2023. – Т. 25. – №. 1. – С. 40-42.
13. Kamalova G. M. et al. ÓZBEK MUZIKASINDA BALALAR FOLKLORI //Journal of new century innovations. – 2023. – Т. 39. – №. 2. – С. 85-87.
14. Тажетдинова С. М., Худайбергенова Г. Ж. Формирование музыкальной культуры студентов //Молодой ученый. – 2018. – №. 47. – С. 380-382.

15. Тажетдинова С. М. Народные песни как фактор развития личности учащихся //Вестник Курганского государственного университета. – 2018. – №. 3 (50). – С. 62-62.
16. Guldana S., Kamalova G. M. J. CHARSEMOVTIŃ DÓRETIWSHILIGINDE FUGA JANRI //World scientific research journal. – 2023. – Т. 22. – №. 2. – С. 32-38.
17. Gulxumar D., Gulmaryam K. BASHEROV DYNASTY //World scientific research journal. – 2023. – Т. 22. – №. 2. – С. 26-31.
18. Gúlmaryam K. QARAQALPAQ QIZ BAQSISI SAPARGÚL //World scientific research journal. – 2023. – Т. 22. – №. 2. – С. 39-42.
19. Kamalova G. M. et al. QARAQALPAQSTANDA AKADEMIYALIQ VOKAL JÓNELISI //World scientific research journal. – 2023. – Т. 22. – №. 2. – С. 21-25.
20. Kamalova G. M., Axmetovna M. A. QOBIZ HÁM JIRAWSHILIQ DÁSTÚRLERIN SAQLAW //Лучшие интеллектуальные исследования. – 2023. – Т. 9. – №. 1. – С. 123-126.
21. Kamalova G. M. et al. ÓZBEK MUZIKASINDA BALALAR FOLKLORI //Journal of new century innovations. – 2023. – Т. 39. – №. 2. – С. 85-87.
22. Kamalova, G. (2023). QÁLEMI ÓTKIR KOMPOZITOR (D.Djańabaeva dóretiwshilik jolı). Вестник музыки и искусства, 1(2), 37–39. извлечено от <https://science.uzdknf.uz/index.php/science/article/view/104>